

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2011. október 17.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2011. október 17. 8:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

NEMZETI ERŐFORRÁS MINISZTERIUM

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Ossza be a 240 percet úgy, hogy minden feladatra legyen elég ideje!

Alaposan olvassa el a feladatokat, kérdéseket, szempontokat.

Bátran fogalmazzon önálló véleményt, ahol azt kéri a feladat.

Írásait gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan.

Jegyzeteket, vázlatot készíthet, de ügyeljen, hogy azok elváljanak a kész fogalmazásoktól. A szövegekbe is jegyzetelhet.

Eredményes munkát kívánunk!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

Olvassa el figyelmesen az alábbi költeményt, majd válaszoljon a kérdésekre!

Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz*

Romlásnak indult hajdan erős magyar!
Nem látod, Árpád vére miként fajúl?
Nem látod a bosszús egeknek
Ostorait nyomorúlt hazádon?

Nyolc századoknak vérzivatarja közt
Rongált Budának tornyai állanak,
Ámbár ezerszer vak tüzedben
Véreidet, magadat tiportad.

Elszórja, hidd el, mostani veszni tért
Erkölcöd: undok víperafajzatok
Dúlják fel e várt, melly sok ádáz
Ostromokat mosolyogva nézett.

Nem ronthatott el tégedet egykoron
A vad tatár khán xerxesi táborá
S világot ostromló töröknek
Napkeletet leverő hatalma;

Nem fojthatott meg Zápolya öldöklő
Századja s titkos gyilkosaid keze,
A szent rokonvérbe feresztő
Visszavonás tüze közt megálltál:

Mert régi erkölcs s spártai férfikar
Küzdött s vezérlett fergetegid között;
Birkózva győztél, s Herculesként
Ércbuzogány rezegett kezében.

Most lassu méreg, lassu halál emészt.
Nézd: a kevély tölgy, mellyet az éjszaki
Szélvész le nem dönt, benne termő
Férgék erős gyökerit megőrlik,

S egy gyenge széltől földre terítettik!
Így minden ország támasza, talpköve
A tiszta erkölcs, melly ha megvész:
Róma ledűl, s rabigába görbed.

Mi a magyar most? – Rút sybaríta¹ váz.
Letépte fényes nemzeti bélyegét,
S hazája feldult védfalából
Rak palotát heverőhelyének;

Eldődeinknek bajnoki köntösét
S nyelvét megúnván, rút idegent cserélt,
A nemzet örlelkét tapodja,
Gyermeki báb puha szíve tárgya. –

Oh! más magyar kar mennyköve villogott
Atila véres harcai közt, midőn
A fél világgal szembeszállott
Nemzeteket tapodó haragja.

Más néppel ontott bajnoki vért hazánk
Szerzője, *Árpád* a Duna partjain.
Oh! más magyarral verte vissza
Nagy Hunyadink Mahomet hatalmát!

De jaj! csak így jár minden az ég alatt!
Forgó viszonság járma alatt nyögünk,
Tündér szerencsénk kénye hány, vet,
Játszva emel, s mosolyogva ver le.

Felfogat a nagy századok érkeze
Mindent: ledűlt már a nemes Ílion,
A büszke Karthágó hatalma,
Róma s erős Babylon leomlott.

(1796–1810 között. Végleges formája 1810.)

¹ elpuhult, erkölcstelen. Szübarisz város lakói hírhedtek voltak erkölcstelenségükről.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

1. Adja meg az alábbi, a költeményben szereplő kifejezések egy-egy mai megfelelőjét!

a) fajúl:

1 pont	
--------	--

b) feresztő:

1 pont	
--------	--

c) fergetegid:

1 pont	
--------	--

d) tapodó:

1 pont	
--------	--

2. A magyarokhoz az antik mitológia és történelem, a magyar eredettörténet és történelem számos elemét megidézi. Említsen két stíluskorszak-sajátosságot, melyek e költői gyakorlat háttérében állnak!

-
-
-
-

2 pont	
--------	--

3. Mi jellemzi a vers időszerkezetét és az idősíkok értékviszonyait? Rövid összegzése legalább három érdemi válaszelemet tartalmazzon!

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

3 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4. Szerb Antal így láttatja Berzsenyit:

„Toldi Miklós mint ódaköltő – de malomkövek helyett monumentális hasonlatok egymásra dobálásában valósítja meg félelmetes erejét. Minden az erő körül forog költészetében, Múzsája is birkózva győz, és ércbuzogány rezeg kezében. Az életet is, mint roppant erőknek az enyészet ellen való hasztalan harcát éli át, és önti bele költészetébe. Zrínyi korában az erő még mint tárgyi mozzanat kerülhetett bele az írói alkotásba. Berzsenyi kevésbé heroikus korában az erő mint formateremtő energia teszi magában állóvá a dunántúli késő Herkules művészetét.”*

Sorolja fel a vers azon nyelvi-poétikai jellemzőit, amelyek szerepet játszanak az erő, a dinamika hatásának felkeltésében! Négy jellemzőt említsen!

-
-
-
-

4 pont

5. Milyen költői kép a Berzsenyi-műben szereplő *kevély tölgy*? (Lásd a 7–8. versszakot!) Értelmezze három sajátossággal a megnevezett költői kép versbeli szerepét és jelentését!

A költői kép megnevezése:.....

Versbeli szerep és jelentés:.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4 pont

6. Jellemezze röviden a költemény verselését!

.....

.....

.....

3 pont

* Szerb Antal: *Magyar irodalomtörténet*. Magvető, 1991. 236.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7. a) Nevezze meg, mi a vers műfaja! Sorolja fel ennek a műfajnak a főbb jellemzőit, sajátosságait! Három jellemzőt említsen!

A műfaj megnevezése:

A műfaj három jellemzője:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4 pont	
--------	--

b) Miért lehet jellemző az egyes szám második személy használata erre a műfajra? Válaszát legalább két, e műfajba sorolt költemény (szerző, cím) említésével is támassza alá!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3 pont	
--------	--

8. Állapítsa meg a következő szavak mondatrészi, illetve szófaji szerepét a költemény első sorában!

indult – szófaja:

1 pont	
--------	--

magyar – mondatrészi szerep:

1 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

9. Kölcsey Ferenc híres kritikájában többek között azt vetette Berzsenyi szemére, hogy képei túl merészek, zavarosak. Berzsenyi így válaszolt a kritikára:

„Az oly expressiók,² mint: *dithyrámbok lángköre s gőztorlatok alpesi*, nékem sem tetszenek, ha azokat hideg szemmel nézem, de vajon hideg szemmel kell-e azokat nézni? Vajon nem válik-e az egész poézis sült bolondsággá, ha azt hideg szemmel nézzük? De tegyük magunkat azon exaltált³ szellembe, melyben azok mondvá vagynak, tehát látni fogjuk, hogy azok nem egyebek, mint azon szellemnek természetes öltözetei, azaz az exaltált képzelődésnek exaltált képei.”^{**}

Mutassa be, milyen elképzelések és művészeti törekvések állnak Berzsenyi érvei mögött? Összefüggő kifejtése legalább 3 választalemet tartalmazzon!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 pont	
--------	--

² expressiók: kifejezések

³ exaltált: egzaltált, elragadtatott, túlfűtött, egy érzés vagy hangulat által megragadott

^{**} Berzsenyi Dániel: *Észrevételek Kölcsey recenziójára*. Osiris Kiadó, 2004. 214–5.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

10. Ady Endre magyarság-verseiben Berzsenyi költeményeihez hasonlóan döntő szerep jut az értékszembesítésnek. Fejtse ki röviden, mi a közös és mi a lényegi eltérés abban az értékellentétben, mely a két költő magyarságképében megjelenik! Érvelésében lényeges tartalmi elemekre hivatkozzon, és említse két Ady-verset is!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Egy mű értelmezése

Értelmezze a költeményt! Mutassa be, miként ötvöződnek Kassák Lajos alkotásában egy klasszikus műfaj hagyományai az új, expresszionista-aktivista életérzéssel és beszédmóddal!

Kassák Lajos: *Örömhöz*

Rest árnyéka bennem Jézus ájuló testének:
ó Szomorúság. Lásd, a szakadt, fekete városokban,
hol most a kadáverek* kék rózsái illatoznak
s csak a legyek bús falánxa** vándorol ide-oda a csöndben,
én a szüzek bűnbeesésére kóstolom a mustot
s az új Messiások elé harangozok,
kiket majd a század telt ütéré dob ki a fórumokra.

Én most az Öröm égő bokraiba takaródzom –
s nekem már nincs semmi: ami van s csak az van: ami nincsen.
A hült romokon Énem új arcát énekelem
s a rónák kiserkent zöldjét, a hegyek fehér gleccsereit,
nyers, keveredő tömegeikkel a roppant metropoliszokat
s külön a kovácsok öklét, a bankárok sárga tigrisszemeit,
a leszálló bűvart, a kertészt s a kötélidegzetű pilótát.

Az élet billió lehetőségét csapolom ki magamból
s a nevetés aranyvillája koppan a fogaimon.
Az öröm és az akarat bitangoló híme vagyok,
s bolond csikó, tág cimpákkal nyerítek az időkbe:
hol majd Vesztfália mély acélhámorai dalolnak nekünk
s igás ökrei után a vad, kunsági paraszt,
Pétervár 1905-je, a champagnei víg szüretelők –
s ó lásd! az én részeg, utcai nyelvem is, ki most
elsőnek dobja be magát az új földre.

(1915)

Szómagyarázat:

* hulla, tetem

** sűrű, tömött, zárt hadrend

Forrás: Kassák Lajos: *Válogatott versek*. Magvető Könyvkiadó, 1973. 23.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

		maximális pontszám	elért pontszám
I. Nyelvi–irodalmi műveltségi feladatsor		40	
II. Szövegalkotási feladatok	egy mű értelmezése	25	
	érvelő szöveg	20	
	gyakorlati szövegfajta	15	
Levonások	helyesírási hibák	15	
	Íráskép	3	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma:		100	

javító tanár

Dátum:

		Elért pontszám egész számra kerekítve	Programba beírt egész pontszám
I. Nyelvi–irodalmi műveltségi feladatsor			
II. Szövegalkotási feladatok	egy mű értelmezése		
	érvelő szöveg		
	gyakorlati szövegfajta		
Levonások	helyesírási hibák		
	íráskep		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: